

PROJECTE D'INNOVACIÓ
I INCLUSIÓ EDUCATIVA

OBRINT CAMINS

*Accessibilitat Universal,
Inclusió i Benestar Emocional*

CEIP Francesc Roca i Alcaide

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Contextualització

L'educació inclusiva constitueix actualment un dels principals reptes dels sistemes educatius. Les escoles han d'esdevenir espais on totes les persones tinguen garantits els seus drets d'accés, participació i aprenentatge, independentment de les seues característiques personals, socials, culturals, lingüístiques o funcionals.

La diversitat present a les aules és una realitat creixent que exigeix noves formes d'organització, metodologies flexibles i entorns accessibles que permeten donar resposta a les necessitats de tot l'alumnat. En aquest context, el concepte d'accessibilitat universal transcendeix l'eliminació de barreres arquitectòniques i incorpora també aspectes comunicatius, cognitius, emocionals i socials.

El projecte «Obrint camins» sorgeix amb la voluntat de transformar progressivament el CEIP Francesc Roca i Alcaide en un centre educatiu accessible per a totes les persones. Mitjançant la participació activa de tota la comunitat educativa es pretén impulsar una cultura inclusiva basada en la igualtat d'oportunitats, la participació activa i el respecte a la diversitat.

La proposta combina actuacions de sensibilització, formació docent, millora dels espais, innovació metodològica i participació comunitària, convertint la inclusió en un eix vertebrador de la vida escolar.

1.2. Justificació

El nostre centre educatiu es caracteritza per ser un centre singular, amb un alt percentatge d'alumnat d'origen immigrant, fet que comporta una gran diversitat cultural, lingüística i social. Aquesta realitat planteja la necessitat d'implementar mesures educatives innovadores que afavorisquen la inclusió, la igualtat d'oportunitats i el desenvolupament integral de tot l'alumnat.

En aquest context, es proposa la posada en marxa de tres línies d'actuació fonamentals: la creació d'una aula sensorial, la pictografització dels espais del centre i el muntatge d'una ràdio escolar.

En primer lloc, l'aula sensorial es planteja com un espai d'experimentació i descobriment, on l'alumnat pugui viure experiències sensorials diverses que, en molts casos, no formen part del seu entorn habitual. Aquest tipus d'espais afavoreixen el desenvolupament cognitiu, emocional i motriu, així com la regulació sensorial i l'aprenentatge a través de l'exploració activa. A més, resulta especialment beneficiós per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, promovent la inclusió real dins del centre.

En segon lloc, la pictografització del centre respon a la necessitat de facilitar la comprensió de l'entorn escolar a tot l'alumnat, especialment a aquell que presenta dificultats amb l'idioma. L'ús de pictogrames permet una millor orientació dins dels espais, afavoreix l'autonomia personal i contribueix a reduir l'ansietat derivada de la manca de comprensió lingüística. Així mateix, esdevé una eina inclusiva que beneficia tot l'alumnat, independentment del seu nivell lingüístic.

Finalment, la creació d'una ràdio escolar es planteja com un recurs pedagògic innovador que fomenta la comunicació, la participació activa i el desenvolupament de competències lingüístiques i socials. A través de la ràdio, l'alumnat pot conèixer els diferents elements del llenguatge radiofònic, expressar-se oralment i compartir experiències, afavorint la integració i el sentiment de pertinença al centre. A més, aquest projecte promou el treball cooperatiu i el respecte per la diversitat cultural present a l'aula.

En conclusió, aquestes tres actuacions responen a la necessitat d'adaptar la pràctica educativa a la realitat del nostre centre, promovent una educació inclusiva, equitativa i de qualitat. Es tracta d'un projecte que incideix directament en el benestar i l'aprenentatge de l'alumnat, contribuint a la construcció d'un entorn educatiu més accessible, participatiu i enriquidor per a tots i totes.

2. MARC TEÒRIC

2.1. L'educació inclusiva

L'educació inclusiva parteix del principi que totes les persones tenen dret a rebre una educació de qualitat en entorns comuns, eliminant qualsevol tipus de discriminació o exclusió.

Segons la UNESCO, la inclusió implica identificar i eliminar les barreres que dificulten la participació de l'alumnat, garantint la seua presència, participació i progrés en els processos educatius.

Des d'aquesta perspectiva, les dificultats no es troben únicament en l'alumnat, sinó també en els contextos educatius que poden generar obstacles per a l'aprenentatge.

2.2. Accessibilitat universal

L'accessibilitat universal es defineix com la condició que han de complir els entorns, productes, serveis i processos perquè puguin ser utilitzats per totes les persones de manera autònoma i segura.

Aplicada a l'àmbit educatiu, implica:

- Accessibilitat física.
- Accessibilitat comunicativa.
- Accessibilitat cognitiva.
- Accessibilitat emocional.
- Accessibilitat digital.

El projecte incorpora actuacions dirigides a totes aquestes dimensions.

2.3. Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA)

El Disseny Universal per a l'Aprenentatge constitueix un model pedagògic que promou la planificació d'experiències educatives accessibles des del seu origen.

Els seus principis fonamentals són:

- Oferir múltiples formes de representació.
- Oferir múltiples formes d'acció i expressió.
- Oferir múltiples formes d'implicació.

Aquest enfocament evita adaptacions posteriors i garanteix una resposta educativa flexible i inclusiva.

2.4. Benestar emocional i regulació sensorial

Les investigacions actuals evidencien la relació directa entre benestar emocional i aprenentatge.

L'alumnat necessita entorns segurs, predictibles i emocionalment positius per desenvolupar les seues competències.

La creació d'una aula sensorial permetrà:

- Facilitar processos d'autoregulació.
 - Reduir situacions d'estrés.
 - Millorar la concentració.
 - Afavorir la convivència.
 - Donar suport a alumnat amb desafiaments sensorials.
-

3. MARC NORMATIU

El projecte es fonamenta en el marc legislatiu vigent relacionat amb la inclusió educativa i els drets de les persones.

Àmbit internacional

- Declaració Universal dels Drets Humans (1948).
- Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de les Nacions Unides (2006).
- Agenda 2030 i Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Especialment:

- ODS 4: Educació de qualitat.
- ODS 10: Reducció de les desigualtats.
- ODS 11: Comunitats sostenibles i inclusives.

Àmbit estatal

- Constitució Espanyola.
- Llei Orgànica 3/2020 (LOMLOE).
- Reial decret 157/2022 pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims d'Educació Primària.

Àmbit autonòmic

- Decret 104/2018 del Consell sobre inclusió educativa.
 - Ordre 20/2019 de desenvolupament de la inclusió educativa.
 - Normativa de la Conselleria d'Educació relativa als PIIE.
-

4. CONTEXT I ANÀLISI DE NECESSITATS

El CEIP Francesc Roca i Alcaide presenta una realitat educativa diversa que requereix mesures específiques d'accessibilitat i inclusió.

Entre les necessitats detectades destaquen:

- Increment d'alumnat amb Condició de l'Espectre Autista.
- Necessitat de millorar l'orientació dins del centre.
- Barreres comunicatives per a famílies novingudes.
- Necessitat d'espais específics per a la regulació emocional.
- Major participació de la comunitat educativa en els processos inclusius.

L'anàlisi inicial evidencia la necessitat d'actuar tant sobre l'entorn físic com sobre les pràctiques educatives i la cultura escolar.

5. FINALITAT DEL PROJECTE

Transformar el centre en un entorn accessible, inclusiu i emocionalment saludable que garantisca la participació activa de tota la comunitat educativa.

6. OBJECTIUS

Objectiu General 1

Promoure una cultura inclusiva basada en la sensibilització, la participació i la formació.

Objectius específics

- Crear una comissió mixta d'inclusió.
- Sensibilitzar la comunitat educativa.
- Elaborar recursos multimodals accessibles.
- Difondre bones pràctiques inclusives.
- Formar el professorat en DUA i accessibilitat.

Objectiu General 2

Eliminar barreres d'accés, participació i aprenentatge.

Objectius específics

- Diagnosticar barreres existents.
 - Pictografiar el centre.
 - Implantar codis QR multilingües.
 - Desenvolupar un sistema de wayfinding.
 - Crear una aula sensorial.
 - Potenciar accions vinculades als ODS.
-

7. METODOLOGIA

El projecte utilitza metodologies actives que converteixen l'alumnat en protagonista del procés.

Aprentatge Servei (ApS)

L'alumnat identifica necessitats socials i participa en la seua resolució mitjançant accions reals.

Aprentatge Basat en Projectes (ABP)

Les activitats es desenvolupen al voltant de reptes vinculats a la inclusió.

Aprentatge Cooperatiu

Es fomenta la participació, l'ajuda mútua i la corresponsabilitat.

Design Thinking

Permet dissenyar solucions innovadores a problemes d'accessibilitat.

Metodologies experiencials

Tallers de mindfulness, ioga i art-teràpia.

8. CRONOGRAMA

Primer curs

Primer trimestre

- Creació de la comissió mixta.
- Creació dels Agents de la Inclusió.
- Diagnòstic de barreres.
- Taller de sensibilització.
- Posada en marxa de l'Espai per a Tothom.

Segon trimestre

- Formació en DUA.
- Pictografia del centre.
- Instal·lació de codis QR.
- Taller "Fem el centre accessible".

Tercer trimestre

- Creació de l'aula sensorial.
- Taller de mindfulness.
- Implantació del sistema de wayfinding.
- Elaboració del vídeo resum anual.

Segon curs

Primer trimestre

- Renovació de la comissió.
- Ruta inclusiva pel municipi.
- Taller sobre TEA.

Segon trimestre

- Formació en pedagogies accessibles.
- Pictografia d'establiments del barri.
- Reunió amb l'Ajuntament.
- Taller de ioga i art-teràpia.

Tercer trimestre

- Festa de cloenda inclusiva.
 - Difusió de resultats.
 - Avaluació final.
-

9. RECURSOS

Recursos humans

- Equip directiu.
- Claustre.
- Equip d'orientació.
- Alumnat.
- Famílies.
- Agents externs col·laboradors.

Recursos materials

- Pictogrames.
- Impressores i plastificadores.
- Codis QR.
- Materials sensorials.
- Equipament audiovisual.
- Plataforma web del centre.

Recursos econòmics

- Dotació PIIE.
 - Col·laboracions externes.
 - Recursos propis del centre.
-

10. AVALUACIÓ

L'avaluació serà contínua, formativa i participativa.

Indicadors de procés

- Nombre de reunions realitzades.
- Participació en tallers.
- Recursos elaborats.
- Accions de difusió efectuades.

Indicadors de resultat

- Percentatge d'espais pictografiats.
- Nombre de codis QR instal·lats.
- Utilització de l'aula sensorial.
- Participació familiar.
- Grau de satisfacció de la comunitat educativa.

Instruments

- Qüestionaris.
 - Rúbriques.
 - Observació directa.
 - Diari de camp.
 - Registres d'activitats.
 - Evidències audiovisuals.
-

11. IMPACTE ESPERAT

S'espera aconseguir:

- Major autonomia de l'alumnat.
- Reducció de barreres d'accés.
- Increment de la participació familiar.
- Millora del clima de convivència.
- Major sensibilització social.
- Consolidació d'una cultura inclusiva estable.

A més, el projecte generarà un impacte positiu en l'entorn local mitjançant actuacions d'Aprenentatge Servei que transcendiran els límits del centre escolar.

12. SOSTENIBILITAT I TRANSFERIBILITAT

Les actuacions desenvolupades romandran al centre més enllà de la finalització del projecte.

La pictografia, el sistema de wayfinding, l'aula sensorial, els recursos digitals i la formació docent constituïran eines permanents que podran ser actualitzades i ampliades.

La documentació generada facilitarà la transferència del projecte a altres centres educatius interessats en impulsar processos similars d'innovació inclusiva.

13. CONCLUSIONS

«Obrint camins» representa una oportunitat de transformació educativa basada en els principis d'equitat, participació i accessibilitat universal.

Mitjançant una actuació global que combina innovació pedagògica, millora dels espais, benestar emocional i compromís comunitari, el CEIP Francisc Roca i Alcaide avança cap a un model d'escola capaç de donar resposta a la diversitat de totes les persones.

L'impacte previst transcendeix l'àmbit escolar i contribueix a la construcció d'una societat més inclusiva, accessible i respectuosa amb les diferències.